

OVER DE START VAN HET MEETNET REPTIELEN

Annie Zuiderwijk

Met zijn allen kijken we nu tien jaar naar slangen en hagedissen. We tellen ze, de gegevens worden opgeslagen in databestanden, het Centraal Bureau voor de Statistiek laat er analyses op los, trends worden zichtbaar en allengs duidelijker, de resultaten betrouwbaarder. Kortom: de reptielen in Nederland worden gemonitord. Waarom tellen we met enkele honderden vrijwilligers slangen en hagedissen? Wat is het nut hiervan? Het is goed om na tien jaar, nu dus, stil te staan, terug te kijken.

Het Meetnet Reptielen is opgezet naar aanleiding van het Natuurbeleidsplan dat in 1989 is gepresenteerd. In dit plan werd aangegeven dat de rijksoverheid streeft naar een Ecologische Hoofdstructuur voor Nederland (EHS): Alle natuurgebieden zouden met zones verbonden moeten worden zodat leefgebieden van dieren dóór zouden lopen. Tégen de versnippering dus. Daarmee zou de EHS hèt instrument voor

Natuurbescherming in Nederland worden.

Toen duidelijk werd dat de landelijke verspreiding van reptielen vrijwel geheel binnen de geplande EHS valt, was het destijds een logische stap om de landelijke ontwikkeling van reptielen te gaan monitoren. Zodat de reptielsoorten zouden kunnen functioneren als indicators bij het controleren van de voortgang en kwaliteit van de Ecologische Hoofdstructuur. We wisten nog niet of dat wel kon, slangen en hagedissen monitoren. Het gebeurde voor de vogels en de vlinders, maar reptielen?

Vanuit de Universiteit van Amsterdam hebben we een pilotstudie van 3 jaar uitgevoerd, te beginnen in 1990, met vrijwilligers waarvan een aantal nog steeds actief aan het Meetnet deelneemt. Voor die studie werden zo'n tachtig trajecten gemonitord, waarvan ongeveer de helft in de duinen ligt (Kaart 1).

Kaart 1. De 80 trajecten van de pilotstudie. Veel in de duinen, een aantal in Friesland, Twente, op de Veluwe, bij Nijmegen en bij Amsterdam. Nog absoluut geen goede verdeling over reptielen-leefgebied in Nederland. Geen trajecten in het zuiden. Eigenlijk zijn alleen de duinen van ZH en NH goed bezet en ook de regio Amsterdam.

naam: Martin Melchers
traject: Spoordijk Diemen & Diemerdriehoek
regio: Groot-Amsterdam
soorten: Ringslang (tot 2001 ook zandhagedis)
sinds: 1985

Monitoor je voor je plezier?

Ja en beroepshalve als stadsecoloog van Amsterdam

Wat fascineert je aan het traject of de soorten?

Spoordijk Diemen betreft een stedelijk traject, aan een zijde begeleid door hoge flats, beide trajecten kenmerken zich door betredings rust in combinatie met snelweg herrie en langs denderende treinen. Op slechts geringe afstand van voortdurende menselijke aanwezigheid zijn hier altijd ringslangen te bewonderen. Afwezigheid van mensen blijkt telkens weer een voorwaarde om bijzondere natuur zich te laten manifesteren.

Is er iets veranderd betreffende het aantal dieren?

Het aantal slangen is stabiel.

Is er iets veranderd aangaande het traject?

De begroeiing is steeds dominanter geworden. Voorheen was hier meer bloemrijk hooiland, nu overheersen bramen, zwarte elsen en berken waardoor beschaduwde plekken terrein winnen ten opzichte van zon plekken. Het wordt jaarlijks moeilijker om in de loop van het seizoen slangen te zien.

Hoe zie je de toekomst van jouw traject en je eigen rol daarin?

Mijn traject zal langer dan mijn bestaan op aarde (ik wordt zestig dit jaar) slangen herbergen en ik hoop ze legaal of illegaal tot mijn dood te mogen bewonderen.

Heb je nog een tip voor andere monitoorders?

Geniet ervan en grijp in, terughoudend dat wel, om de kans op waarnemingen te vergroten. Dit kan met behulp van een zaagje (bomen vellen) een kapmes (open plekken in bramen creëren) en door platen hout en zwart zeil neer te leggen, daar gaan slangen graag op, naast en onder liggen.